PAMIATKOVÝ ÚRAD
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Naše číslo: Z-PUSR-027462/2024
Vybavuje: Mgr. Kirinovičová
Bratislava, 28. 03. 2024

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky, podľa § 26 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov v spojení s § 44 ods. 4 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu (pamiatkový zákon)

d o r u č u j e V E R E J N O U V Y H L Á Š K O U

oznámenie o vydaní rozhodnutia:

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky ako miestne a vecne príslušný správny orgán v zmysle ustanovenia § 9 ods. 3 a § 10 ods. 2 písm. e) pamiatkového zákona vydáva podľa § 20 ods. 1 pamiatkového zákona v súlade s ustanovením § 46 správneho poriadku toto

r o z h o d n u t i e :

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky podľa ustanovenia § 20 ods. 1 pamiatkového zákona v spojení s ustanovením § 2 ods. 2 pamiatkového zákona

z m e n u v y h l á s e n i a n á r o d n e j k u l t ú r n e j p a m i a t k y

Mlyn vodný v Pobedime, okr. Nové Mesto nad Váhom, súp. č. 49, 50 na parc. CKN č. 306, 307, k. ú. Pobedim, evidovaný v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR (ÚZPF) pod č. 1298/1-2 **zúžením objektovej skladby o pamiatkový objekt: mlyn vodný (č. ÚZPF 1298/1) v rozsahu časti kultúrnej pamiatky – stavby súp. č. 49 na parc. CKN č. 307 (byt mlynára)** na podnet Obce Pobedim

z a m i e t a.

Predmetná kultúrna pamiatka je v spoluvlastníctve Obce Pobedim (východná časť stavby – býv. byt mlynára, v zmysle listu vlastníctva č. 1 nehnuteľnosti: stavba súp. č. 49 a pozemok pod stavbou parc. CKN č. 307) a podielových spoluvlastníkov – fyzických osôb (západná časť stavby – mlynica, v zmysle listu vlastníctva č. 1108 nehnuteľnosť – stavba súp. č. 50 a v zmysle listu vlastníctva č. 352 nehnuteľnosť – pozemok pod stavbou parc. CKN č. 306).

O d ô v o d n e n i e

V zmysle § 20 ods. 1 pamiatkového zákona, ak nastanú nové skutočnosti, môže Pamiatkový úrad vyhlásenie kultúrnej pamiatky zmeniť vo verejnom záujme alebo po zániku pamiatkových

hodnôt aj zrušiť. Podľa § 2 ods. 2 pamiatkového zákona pamiatková hodnota je súhrn významných historických, spoločenských, krajinných, urbanistických, architektonických, vedeckých, technických, výtvarných alebo umelecko-remeselných hodnôt, pre ktoré môžu byť veci predmetom individuálnej alebo územnej ochrany.

Listom zo dňa 4. 8. 2023 doručeným Pamiatkovému úradu Slovenskej republiky (ďalej len „Pamiatkový úrad" alebo „správny orgán") dňa 11. 8. 2023 bola Obcou Pobedim ako spoluvlastníkom národnej kultúrnej pamiatky (ďalej len „NKP") Mlyn vodný v Pobedime, podaná žiadosť – podnet na zrušenie vyhlásenia NKP a to časti NKP v rozsahu stavby súp. č. 49 na parc. CKN č. 307, ktorá je vo vlastníctve Obce Pobedim a ide o východnú časť NKP (obytná časť mlyna) tzv. dom/byt mlynára (neskôr pekáreň). Keďže Obec Pobedim žiada zrušenie pamiatkovej ochrany len časti NKP resp. časti pamiatkového objektu NKP Mlyn vodný, evidovaný v ÚZPF ako súbor 2 pamiatkových objektov: mlyn vodný (budova mlyna t. j. mlynica s bytom mlynára) a zariadenie technologické (technológia mlyna), túto žiadosť Pamiatkový úrad ako správny orgán klasifikoval ako podnet na zmenu vyhlásenia NKP.

Svoju žiadosť Obec Pobedim odôvodňuje nasledovne:

1. Havarijný stav NKP: Podľa statického posudku vypracovaného Ing. Milošom Šimončičom, CSc. autorizovaným stavebným inžinierom v decembri 2022 k predmetnej NKP sa konštatuje, že východná časť je vhodná na asanáciu a ďalej konštatuje: všetky drevené prvky vrátane stropov a strechy sú poškodené v takej miere, že ich je možné z hľadiska hospodárnosti vymeniť za nové, murivo obvodových stien je poškodené v spodných aj horných častiach vplyvom vzlínania vlhkosti a zatekania strechy, poškodenia sú v rozsahu vypadnutia muriva – tehál na mnohých miestach, teda pevnosť muriva je minimálna a zo statického hľadiska boli steny označené za neúnosné (neprenesú ani vlastnú hmotnosť).
   Poškodenia a havarijný stav NKP konštatoval aj statický posudok Ing. Vladimíra Kohúta vypracovaný ako požiadavka zo strany Krajského pamiatkového úradu Trenčín (ďalej len „KPÚ Trenčín") v marci 2023.
2. Nedostatok finančných prostriedkov na obnovu resp. rekonštrukciu predmetnej NKP, pričom obec považuje za nutnejšie realizovať rekonštrukcie objektov slúžiacich potrebám obyvateľov obce (zdravotné stredisko, materská škola).
   Obec Pobedim vo svojej žiadosti uvádza, že v súvislosti so stavom NKP prebiehala komunikácia s KPÚ Trenčín, ktorý v r. 2021 vydal rozhodnutie o realizácií opatrení v súvislosti s NKP, v ktorom uložil Obci Pobedim povinnosť vypracovať statický posudok, zamedziť prenikaniu atmosférických zrážok do objektu, doplniť vypadnuté chýbajúce murivo a odstrániť náletovú zeleň. Obec Pobedim následne podľa jej vyjadrenia realizovala kroky k splneniu uložených povinností a informovala KPÚ Trenčín. Situáciu skomplikovalo spoluvlastníctvo NKP s fyzickými osobami, v ktorých spoluvlastníctve je západná časť NKP – mlynica s technologickým zariadením. Podľa vyjadrenia Obce Pobedim, táto nemá žiaden dosah na výkon vlastníckych a užívacích práv týchto osôb a ich povinností vo vzťahu k NKP. Obec Pobedim napokon nevykonala práce uložené jej rozhodnutím KPÚ Trenčín, avšak podľa jej vyjadrenia *„...realizovala neodkladné zabezpečovacie úkony, ktoré nemali žiaden vplyv na statický stav predmetnej budovy ako vyplýva z vyššie uvedených statických posudkov".* KPÚ Trenčín rozhodnutím zo dňa 1. 12. 2021 uznal Obec Pobedim zodpovednú za iný správny delikt na úseku ochrany pamiatkového fondu, keďže táto nevykonala opatrenia na nápravu, ktoré jej boli uložené – povinnosť zabezpečiť statický posudok na sanáciu všetkých narušených konštrukcií NKP a uložil Obci Pobedim pokutu. Po odvolaní Obce Pobedim proti tomuto rozhodnutiu, KPÚ Trenčín svoje rozhodnutie zrušil.
   Obec Pobedim vo svojej žiadosti zároveň uvádza, že na podnet KPÚ Trenčín sa dňa 7. 6. 2023 uskutočnilo rokovanie a ohliadka predmetnej NKP. KPÚ Trenčín navrhol vykonať najnutnejšie opatrenia, s ktorými ale Obec Pobedim nesúhlasila predovšetkým z finančných dôvodov a z časového hľadiska realizácie navrhnutých opatrení.

Súčasťou podania Obce Pobedim boli 3 prílohy:

1. Statický posudok na stavbu Mlyna vodného v Pobedime, súp. č. 49, 50, parc. č. 306, 307 vypracovaný Ing. Milošom Šimončičom, CSc. autorizovaným stavebným inžinierom v oblasti statiky stavieb v decembri 2022 na objednávku Obce Pobedim;
2. Statický posudok na Mlyn vodný v Pobedime, č. ÚZPF 1298/1 a 1298/2 vypracovaný zodpovedným spracovateľom Ing. Vladimírom Kohútom, autorizovaným stavebným inžinierom v spolupráci s Ing. Kramarčíkom a Ing. Feherpatakym dňa 31. 1. 2023 na objednávku KPÚ Trenčín;
3. Kópia zápisnice z rokovania a obhliadky Mlyna vodného v Pobedime zo dňa 8. 6. 2023 spísaná na Obecnom úrade v Pobedime zvolaná na podnet KPÚ Trenčín za účelom prejednania havarijného stavu časti NKP mlyn vodný – stavby na parc. CKN č. 307.

Správne konanie o podnete na zmenu vyhlásenia NKP začalo dňa 11. 8. 2023, t. j. dňom doručenia podnetu Obce Pobedim správnemu orgánu. Správny orgán následne oznámil začiatok správneho konania všetkým známym účastníkom konania. Vzhľadom na veľký počet účastníkov konania v zmysle § 44 ods. 4 pamiatkového zákona správny organ doručoval písomnosti v správnom konaní prostredníctvom verejnej vyhlášky. Verejná vyhláška – oznámenie o začatí konania bola na úradnej tabuli Pamiatkového úradu vyvesená dňa 2. 10. 2023 a zvesená dňa 18. 10. 2023, na úradnej tabuli Obecného úradu Pobedim vyvesená dňa 2. 10. 2023 a zvesená dňa 19. 10. 2023. Pätnásty deň vyvesenia verejnej vyhlášky je dňom jej doručenia.

KPÚ Trenčín následne vypracoval v súlade s § 20 ods. 3 pamiatkového zákona podklad pre rozhodnutie vo veci (ďalej len „podklad“), s ktorého obsahom boli účastníci konania oboznámení prostredníctvom verejnej vyhlášky vyvesenej na úradnej tabuli Pamiatkového úradu dňa 15. 12. 2023 a zvesenej dňa 8. 1. 2024, na úradnej tabuli Obecného úradu Pobedim vyvesenej dňa 14. 12. 2023 a zvesenej dňa 2. 1. 2024. Pätnásty deň vyvesenia verejnej vyhlášky je dňom doručenia. Správny orgán zároveň stanovil účastníkom konania lehotu na vyjadrenie sa k podkladu do 8. 1. 2024.

K podkladu rozhodnutia sa účastníci konania nevyjadrili.

Pamiatkový úrad ako správny orgán vydal rozhodnutie v lehote predĺženej Ministerstvom kultúry SR v zmysle § 49 ods. 2 správneho poriadku do 29. 3. 2024.

Pamiatkový úrad v priebehu správneho konania zistil skutočný stav veci tak, ako to ustanovuje § 32 ods. 1 správneho poriadku, pričom vychádzal z odborného podkladu pre rozhodnutie vypracovaného KPÚ Trenčín. Súčasťou podkladu bola aktuálna fotodokumentácia stavu zachovania pamiatkových hodnôt pamiatkových objektov predmetnej NKP evidovanej ako súbor 2 pamiatkových objektov: mlyn vodný a zariadenie technologické.

Správny orgán vychádzal zo skutočnosti, že mlyn vodný, tzv. Habánsky mlyn v Pobedime situovaný v juhozápadnej časti obce, na východnom brehu potoka Dubová, predstavuje autenticky zachovaný príklad mlynského objektu z 1. polovice 19. storočia so zachovaným technologickým zariadením z 30. rokov 20. storočia, pričom si zachoval historickú pôdorysnú skladbu zástavby pozemku a disponuje vysokým stupňom zachovania pôvodnej hmoty, konštrukcií a znakov pôvodnej dispozície. Spolu s technologickým zariadením, ako aj nadväzujúcim vodným náhonom, tvorí aj v kontexte celkového počtu mlynov evidovaných ako národné kultúrne pamiatky na Slovensku, významnú ukážku vývoja mlynárskeho remesla a techniky na našom území.

Vodný mlyn je v Pobedime doložený už mapou 1. vojenského mapovania obce z r. 1781 a to na hlavnom toku potoka Dubová, pričom na mape ešte chýba obtokové rameno ako náhon mlyna. O pravdepodobnej oprave tohto mlyna môže svedčiť zachovaný nápisový kameň – dnes sekundárne zamurovaný vo východnom nároží NKP, na ktorom je latinský text svedčiaci o tom, že mlyn (stavbu) dal v r. 1768 opraviť prepošt Anton Révay. Tento pôvodný vodný mlyn zanikol pravdepodobne v 1. tretine 19. storočia, kedy bol postavený súčasný mlyn s lopatkovým kolesom a vybudovaný mlynský náhon. Z pôvodného mlyna ostal dochovaný spomínaný kameň s nápisom a na stavbu

súčasného mlyna bol zrejme použitý i materiál zo starého mlyna – kameň a zrejme aj trámy. Pobedimský mlyn bol rovnako ako celá obec v 17. storočí majetkom Prepozitúry Panny Márie v Novom Meste nad Váhom. V súpise majetkov prepošstva sa v r. 1660 spomína usadlosť Mlynarovská a v urbári z r. 1666 sa spomína mlyn s jedným mlynským kolesom a mlynár Juraj Urbanovicz. Prepošstvo mlyny prenajímalo a známe sú aj mená ďalších mlynárov. Aj v 19. storočí bol mlyn vo vlastníctve prepozitúry a až začiatkom 20. storočia ho odkúpil mlynár Juraj Miklovič Mišovic, syn mlynára Michala Mikloviča Mišovica. Dôležitou zmenou v histórií mlyna bola prestavba v r. 1935 Ing. Ottom Říhom, kedy bolo mlynské lopatkové koleso nahradené turbínou. Pri stavebných úpravách sa našiel trám (hrada) s ľudskými vlasmi, ktorú vtedajší majiteľ mlyna Michal Miklovič Mišovic odovzdal Václavovi Vlkovi, tajomníkovi Piešťanskej muzeálnej spoločnosti. Mlynári, ktorí boli často i richtármi, mali v minulosti možnosť zlodejov múky v mlyne vyvesiť za vlasy a po určitom čase odrezať s trámu, takže vlasy ostali prichytené na hrade (tráme) mlyna. Takéto a obdobné používania telesných trestov bolo v r. 1787 podstatne obmedzené. Pri prestavbe v 30. rokoch 20. storočia bolo zmodernizované mlecie zariadenie inštaláciou strojov od firmy Jozef Prokop a synovia Pardubice, ktorá patrila medzi najväčšie podniky v obore strojného vybavenia mlynov v Európe. Vodný mlyn bol zložený z dvoch funkčných častí – západná časť objektu situovaná pri vodnom náhone slúžila ako mlynica so strojovým vybavením, východná časť ako dom mlynára a to až do r. 1959 (posledný mlynár František Panák), kedy mal byt dve izby, kuchyňu a komoru. V tejto časti mlyna bola neskôr vybudovaná pekáreň. Vnútorné priestory mlyna prešli po r. 1948 pod národný podnik Mlyny a cestovinárne Piešťany a miestne Jednotné roľnícke družstvo. Mlyn bol neskôr prevedený do miestneho hospodárstva MNV Pobedim, ktorý v r. 1966 začal mlyn resp. pôvodný byt mlynára, rekonštruovať na pekáreň. V r. 1962 mlyn prestal plniť svoju pôvodnú funkciu mletia múky. Posledná obnova sa uskutočnila v r. 1997.

Predmetná NKP je evidovaná ako súbor 2 pamiatkových objektov: mlyn vodný (budova mlyna) a zariadenie technologické. Pamiatkový objekt mlyn vodný – budova mlyna je postavená na pôdoryse v tvare L s pozdĺžnou osou v smere západ – východ. Objekt je postavený z nepálenej tehly, miestami je viditeľná aj pálená tehla (nárožie nad vodným náhonom), štíty sú z dreva. Objekt pozostáva z mlynice a bytu mlynára, ktorý bol v 60. rokoch 20. storočia prestavaný na pekáreň a v tomto období bola zrejme aj vo vnútornom rohu (styku mlynice a bytu mlynára) pristavaná murovaná predsieň, cez ktorú sa v súčasnosti do objektu vstupuje (samostatne na 1. NP mlynice a na 2. NP pekárne – dreveným rebríkovým schodiskom s kovovým zábradlím). Mlynica je prístupná cez západnú stenu predsiene a pôdorysne predstavuje obdĺžnikový priestor zastropený dreveným trámovým stropom s hlavným prievlakovým nosným trámom a podlahou tvorenou liatym betónom. Steny sú hladko omietané a natreté na bielo. Presvetlená je 1 okenným otvorom v severnej a 1 okenným otvorom v južnej stene (situované sú oproti sebe). Približne uprostred východnej steny je situované drevené rebríkové schodisko s dreveným zábradlím vedúce do 2. NP mlynice. V západnej stene je pravouhlý vstupný otvor do polozapustenej železobetónovej prístavby so strojovňou s motorom. 2. NP mlynice je riešené ako obdĺžnikový priestor presvetlený 2 oknami v južnej stene, 2 oknami v severnej stene a 2 oknami v západnej stene. V severnej stene je situovaný pravouhlý dverný otvor s jednokrídlovými drevenými dverami, cez ktoré sa pôvodne nakladali vrecia do a z mlyna. Podlaha je drevená, steny hladko omietané, natreté na bielo. 3. NP – podkrovie je prístupné rebríkovým dreveným schodiskom umiestneným pri južnej stene 2. NP. Konštrukcia krovu je tvorená sústavou krokiev podopretou stojacimi stolicami na väzných trámoch, stĺpiky sú vystužené šikmými ramenami. Podlaha podkrovia je upravená cementovým poterom (na viacerých miestach narušený). Strecha mlynice je sedlová s dvoma valbami na severnej a južnej stene. V priestore mlynice sa nachádza mlynská sústava – technologické zariadenie mlyna. Dom/byt mlynára (neskôr adaptovaný na pekáreň) je prístupný z 1. NP cez severnú stenu z prístavby predsiene jednokrídlovými dverami s drevo-presklenou výplňou pravdepodobne zo 60. rokov 20. storočia. 1. NP je v súčasnosti členené novodobými priečkami na 4 priestory. Hlavný priestor s betónovou podlahou a rovným omietaným stropom presvetlený 1 okenným otvorom v južnej stene, s keramickým obkladom stien, v ktorom je umiestnené technologické zariadenie pekárne (na východnej strane pece s nápisom J. Brázda, Prostějov), chodba s prístupom k peci a priestor so sociálnym zariadením. 2. NP je prístupné

z mlynice, ako aj dreveným rebríkovým schodiskom s kovovým zábradlím z novodobej prístavby predsiene. 2. NP je rovnako členené na 4 priestory. Pôvodne tu bol zrejme jeden veľký priestor s dreveným trámovým stropom presvetlený 1 oknom v severnej a 1 oknom v južnej stene. V západnom priestore je dnes strop podbitý a omietnutý. Strop je v havarijnom stave následkom zatekania atmosférickými zrážkami a je na niekoľkých miestach prevalený a to najmä v juhozápadnom a juhovýchodnom rohu. Podlaha priestoru je betónová, steny sú hladké, omietnuté na bielo. Priestory medzi sebou sú priechodné dvernými jednokrídlovými novodobými dverami z 30. a 60. rokov 20. storočia.

Mlynica aj byt mlynára má jednotnú úpravu fasády – základná plocha je tvorená hrubozrnnou omietkou v sivo-modrom odtieni a doplnená lizénovým rámom z vyhladenej omietky s oblúkovito vykrojenými vnútornými rohmi. Okenné a dverné otvory sú tiež orámované pravouhlými hladkými bielymi paspartami. K južnej stene pekárne je pristavaná omietaný komín a na západnej strane je k mlynici pristavaná prízemná polozapustená železobetónová strojovňa s rovnou strechou. Fasády prístavby predsiene sú hladko omietané nalíčené na bielo. Na valbovej streche mlynice je použitá tvrdá betónová krytina sivej farby, na byte mlynára pálená krytina tehlovočervenej farebnosti. Lokálne poruchy sú vyspravené plechom.

Pamiatkový objekt Mlyn vodný je nositeľom súboru významných pamiatkových hodnôt v zmysle § 2 ods. 2 pamiatkového zákona:

Hodnoty historickej: Mlyn s dochovaným technologickým zariadením má historickú pamiatkovú hodnotu ako celok, ktorý predstavuje rozvoj mlynárskeho remesla a priemyslu od 1. polovice 19. storočia až do 30. rokov 20. storočia. Výraznú pamiatkovú hodnotu predstavuje dochované strojové zariadenie mlyna z obdobia okolo r. 1935.

Hodnoty krajinnej: Vodný mlyn s nadväzujúcim vodným náhonom bol zakomponovaný do prostredia v blízkosti vodného toku. Táto situácia je dodnes zachovaná.

Hodnoty urbanistickej: Urbanistické začlenenie v pôvodnom prostredí v závere zástavby sídla v štruktúre historickej zástavby obce na ľavom brehu potoka Dubová, spôsob zástavby parcely hmotou mlyna s mlynicou v strede pozemku (areálu) pri mlynskom náhone a s bytom mlynára (neskôr pekárňou) je dodnes dochované.

Hodnoty architektonickej: Takmer intaktne zachovaná ľudová architektúra mlyna z 1. polovice 19. storočia, ktorá sa zachovala v celom svojom rozsahu s výnimkou okenných sa dverných výplní a to v podobe po prestavbe v r. 1935 súvisiacej so zmenou mlynskej technológie a následne zo 60. rokov 20. storočia, kedy bol adaptovaný byt mlynára na pekáreň, osadené pekárenské vybavenie a pristavaná predsieň. Z obdobia oboch prestavieb sa dochovali niektoré okenné a dverné výplne. Výpovedná je aj novodobá prístavba strojovne so stavidlami a vodnou turbínou.

Hodnoty technickej: V prípade vodného mlyna prestavuje technická hodnota jednu z najvýznamnejších a kľúčových hodnou NKP – v intaktne dochovanom strojovom zariadení osadenom v časti mlynice na všetkých podlažiach, ale aj v prístavbe strojovne. Zariadenie sa dochovalo v pôvodnom rozsahu, riešení a s pôvodnými prvkami. Predstavuje autenticky dochovaný príklad mlynárskej technológie vytvorenej priamo pre objekt mlyna okolo r. 1935. Rovnako výraznú hodnotu dosahuje aj na objekt mlyna nadväzujúci vodný náhon vybudovaný v 1. pol. 19. storočia. Zachované zariadenie dokumentuje techniku spracovania obilia v 19. a 1. pol. 20. storočia vrátane prechodu z vodného na elektrický pohon.

Hodnoty umelecko-remeselnej: Objekt vodného mlyna bol postavený tradičnými umelecko-remeselnými postupmi typickými pre ľudovú architektúru – dekoratívne riešenie fasád v duchu súdobej ľudovej estetiky. Na objekte sa zachovali napr. pôvodné okenné prevliekané kované mreže, drevené okenné výplne, všetky časti technologického zariadenia.

Zariadenie technologické sa nachádza v prevažnej miere v západnej časti objektu – v mlynici, situované na 3 podlažných úrovniach stavby – 1. a 2. NP a funkčnom podkroví, a taktiež v malej strojovni pristavanej k západnej fasáde mlyna v línii toku potoka Dubová. Vo východnej časti objektu – byte mlynára, neskôr adaptovanom na pekáreň je osadená pec na chlieb na 1. NP stavby. V r. 1935 bol pôvodne kolesový lopatkový vodný mlyn prestavaná na turbínový. Pri tejto prestavbe bola

vybudovaná v toku potoka Dubová pri západnej fasáde malá strojovňa (hmota na obdĺžnikovom pôdoryse s plochou strechou). Strojovňa je prepojená na západnej fasáde s 1. NP mlynice novým dverným otvorom. Vo vnútri strojovne je osadený elektromotor a na západnej stene náhon na transmisiu a tiež zariadenie na ovládanie turbíny resp. stavidla. Technológia mlyna pochádza z 1. pol. 20. storočia dodaná firmou Jos. Prokopa synové Pardubice – strojní továrna, stavba mlýnů, s predpokladom 30. roky 20. storočia. Minimálne 2 valcové stolice na 2. NP a 2 rovinné vysievače sú od tejto firmy podľa dochovaných plechových štítkov na stojoch. Transmisie sú pravdepodobne staršie, podľa obdobných transmisií dochovaných v mlyne v Nemšovej, ktoré sú dokázateľne z r. 1910. V r. 1962 bolo mletie v mlyne definitívne zastavené a mlyn aj s technológiou prevzalo miestne JRD. Mlyn mal byť užívaný ako šrotáreň a skladovacie priestory. V mlyne sa následne ešte mlelo v malých množstvách na skúšku pre potreby mlynov v Piešťanoch (napr. v r. 1971). Dochovaná mlynská technológia pozostáva z: na 1. NP mlynice násypník obilia, 7 ks korčekových drevených výťahov, elektromotor, náhon na transmisiu, hriadeľ na ovládanie turbíny, dynamo, spodná transmisia s 10 železnými remenicami, 4 ks výpadového dreveného potrubia, na 2. NP váha, múčna truhla, 2 valcové železné stolice, ovládanie turbíny, kamenný šrotovník, 2 lúpačky (1 z toho staršieho typu), výpadové drevené potrubia (4 ks + 8 ks + 6 ks + 1 ks + 1 ks) a drevené silo (?), v podkroví (3. NP) rovinný vysievač, rajtár (čistička na obilie), čistička obilia (?), ďalší rovinný vysievač, reforma krupičná (?), povalový zásobník ku stoliciam (?), povalová transmisia. Vo východnej časti – bývalom byte mlynára boli obytné miestnosti prebudované na pekáreň na pečenie domáceho chleba. S malými prestávkami sa tu chlieb piekol od r. 1967 až do r. 1989. Predpokladáme, že pri prestavbe osadili na 1. NP staršiu chlebovú pec (zachovaný nápis J. Brázda, Prostějov). Strojové vybavenie pekárne zo 60. rokov 20. storočia pozostáva z pece na chlieb a miešačky na cesto na 1. NP, na 2. NP je zásobník múky s korčekovými výťahmi.

Dochovaná technológia mlyna je zachovaná v čiastočne narušenom stave (dlho nepoužívaná, bez údržby), niektoré súčasti jednotlivých stojov chýbajú, drevené časti technologického zariadenia sú napadnuté červotočom, prípadne aj ďalšími škodcami a vyžadovala by si odbornú špecializovanú rekonštrukciu.

Pamiatkový objekt Zariadenie technologické je nositeľom súboru významných pamiatkových hodnôt v zmysle § 2 ods. 2 pamiatkového zákona:

Hodnoty historickej a technickej: Jedno z mála takmer kompletne zachovaných mlynských technologických zariadení v kraji dokladá remeselné a konštrukčné zručnosti mlynárov a výrobcov strojových mlynárskych zariadení v 1. polovici 20. storočia. Zariadenie je dochované v podstatnej miere autenticity technologického vybavenia a celkovej nadväznej mlynskej sústavy z obdobia 30. rokov 20. storočia (firma Josef Prokop a synové Pardubice), napojené na staršie transmisie (zrejme z obdobia okolo r. 1910). Z historického hľadiska je hodnotné aj dochované zariadenie (vybavenie) bývalej pekárne, ktoré vzniklo adaptáciou pôvodného obydlia mlynára – dokladá v torzovitom, avšak dostatočne výpovednom stave zachovania základné vybavenie pekárne z 2. pol. 20. storočia.

Pôvodne vodný mlyn v Pobedime, neskôr adaptovaný na strojový mlyn (pohon dynamo/elektromotor) spolu s technologickým zariadením v interiéri bol za NKP vyhlásený v r. 1963 a predstavuje jeden z troch mlynov evidovaných v Ústrednom zozname kultúrnych pamiatok v rámci Trenčianskeho kraja. Pôvodné technologické vybavenie mlyna z 30. rokov 20. storočia a staršie transmisie sa stále v objekte nachádza, avšak v dlhodobo nepoužívanom stave. Samotný objekt mlyna predstavuje funkčný stavebný obal technologického vybavenia s dochovanou autentickou hmotovo-priestorovou skladbou: objekt je delený na dve funkčné časti – mlynicu (technologickú/výrobnú časť) a obydlie/byt mlynára (v 2. polovici 60. rokov 20. storočia adaptovaný na pekáreň).

Stavebno-technický stav NKP – budovy vodného mlyna vyhodnotili dva odborné posudky predložené správnemu orgánu ako súčasť žiadosti (podania) Obce Pobedim na zrušenie pamiatkovej ochrany východnej časti NKP – bytu mlynára:

1. Statický posudok vyprac. Ing. Milošom Šimončičom, CSc. v decembri 2022 zhodnotil stav nosných konštrukcií objektu na základe ohliadky nasledovne: Nosné konštrukcie západného krídla hodnotí ako celok vo vyhovujúcom stave – na obvodových stenách bez výrazných trhlín signalizujúcich porušenie nosného systému (pokles v základoch alebo degradáciu muriva); všetky drevené prvky stropov aj strechy bude podľa tohto vyhodnotenia podrobne prezrieť najmä na zakrytých miestach, pričom konštatuje, že *„... v každom prípade sa však bude pri oprave jednať okrem drevenej podlahy o výmenu jednotlivých prvkov a nie odstránenie celých konštrukcií. Krytina strechy je dožitá, treba vymeniť. Takisto treba vymeniť drevené schodiská, ktoré sú prachnivé“.* V prípade východnej časti NKP – bývalého bytu mlynára a zároveň nehnuteľnosti vo vlastníctve Obce Pobedim posudok uvádza, že predmetná časť je *„vhodná na asanáciu jednotlivých častí. Všetky drevené prvky, vrátane stropov a strechy sú poškodené do takej miery, že je hospodárnejšia a v niektorých miestach aj realizovateľná len výmena za nové“.* Murivo obvodových stien na južnej a sčasti aj východnej strane hodnotí ako poškodené, v horných aj spodných častiach vplyvom vzlínania vlhkosti a zatekania strechy, pričom na viacerých miestach sú vypadnuté tehly a pevnosť muriva je minimálna – zo statického hľadiska možno steny označiť za neúnosné (neprenesú ani vlastnú hmotnosť). Posudok navrhuje výmenu muriva za nové v rozsahu uvedenom v grafickej časti posudku (výkresoch) a z ekonomických a dispozičných dôvodov navrhuje odstrániť aj všetky novodobé vstavby a prístavby (vnútorné priečky, severná prístavba). Výkresová dokumentácia posudku v kópii predloženej Obcou Pobedim absentuje. Vychádza z nej však stanovisko statika Ing. Vladimíra Kohúta vyprac. v marci 2023.
2. Stanovisko statika ku stavu nosných konštrukcií NKP Mlyn vodný Pobedim, parc. č. 306, 307 vypracované Ing. Vladimírom Kohútom dňa 31. 3. 2023 malo za cieľ vyjadriť sa k stavu nosných konštrukcií NKP na podklade statického posudku Ing. Miloša Šimončiča, CSc. a preveriť, či je asanácia časti NKP nutná v rozsahu zdokumentovanom výkresovou časťou statického posudku. Jednotlivé časti stavby v rozsahu východného krídla – bývalého bytu mlynára resp. konštrukcie tejto časti stavby hodnotí samostatne s návrhom riešenia (k západnej časti NKP stanovisko statika nebolo vypracované, keďže v tejto časti NKP sa asanácia nenavrhuje):
   - severná novodobá prístavba je v havarijnom stave, statickým posúdením je hodnotená ako havarijná porucha, konštrukcia s významnými rozsiahlymi poruchami s potrebou bezodkladných opráv a navrhuje sa odstránenie prístavby v celom rozsahu bez opätovného vybudovania po konečnom rozhodnutí, ktoré je v kompetencii KPÚ Trenčín;
   - zvislé nosné konštrukcie východného krídla (bytu mlynára) sú hodnotené ako havarijné poruchy, konštrukcia s významnými rozsiahlymi poruchami s potrebou bezodkladných opráv a navrhuje sa domurovanie pomocou nepálených tehál v polohe chýbajúcich objemov muriva v celej hrúbke, resp. v polohách, kde je účinná hrúbka muriva zredukovaná na menej ako 30 cm, tam kde je účinná hrúbka redukovaná na viac ako 30 cm odporúča sa sanácia doplnením muriva do pôvodnej hrúbky natieraním hlinenej malty kašovitej konzistencie po vrstvách max. hrúbky 10 mm;
   - vodorovné nosné konštrukcie – drevené trámové stropy nad oboma podlažiami, kde boli v 3 polohách identifikované havarijné situácie – lokálne prehnitie uloženia stropu nad 2. NP – v týchto polohách bola pri nosných prvkov stropov vyhodnotená havarijná porucha, konštrukcia s havarijnou poruchou s potrebou bezodkladnej sanácie a navrhuje sa bezodkladne zabezpečiť stropy v daných polohách dočasným podoprením a po vykonaní sondážneho prieskumu a statickom posúdení bude rozhodnuté o spôsobe a rozsahu statického zabezpečenia;
   - krov – väznicový pozdĺžne viazaný laterálnymi stojatými stolicami – v troch polohách došlo v dôsledku dlhodobej absencie ochrannej funkcie strešného plášťa k deštrukcii

drevených stropných trámov a lokálnemu poškodeniu aj drevených prvkov krovu, pričom nad severnou obvodovou stenou boli identifikované prvky s odhnitými časťami prierezov, pri krove sa uvádza havarijná porucha, konštrukcia s významnými rozsiahlymi poruchami a potrebou bezodkladných opráv, kedy sa navrhuje po dočasnom podopretí drevených stropov vyčistiť povalový priestor, zamerať krov, vykonať podrobný prieskum biotického poškodenia jednotlivých drevených nosných prvkov a navrhnúť spôsob sanácie, ktorý bude rešpektovať okrajové podmienky platiace pre zásahy do historických krovov objektov evidovaných ako NKP.

Predložené stanovisko statika predkladá zároveň odporúčaný postup pre 1. etapu zabezpečovacích prác v rozsahu: odbúrania severnej novodobej prístavby po odsúhlasení KPÚ Trenčín, dočasné podoprenie drevených trámových stropov nad 1. NP a 2. NP v oboch prípadoch cca 1,5 m od uloženia na nosné steny, dočasne zabezpečiť konštrukciu krovu vzoprením do podopreného stropu nad 2. NP, vyčistiť povalový priestor, zamerať krov, vykonať prieskum biotického poškodenia jednotlivých drevených nosných prvkov krovu a vykonať jeho statické posúdenie, navrhnúť statické zabezpečenie – sanáciu drevených trámových stropov a krovu.

Z oboch statických posudkov resp. vyjadrení vyplýva havarijný stav východnej časti NKP bývalého bytu mlynára. Uvedené poškodenia je však možné sanovať v zmysle odporúčaní a navrhovaného postupu statika Ing. V. Kohúta a zvrátiť tak zásadnejšie poškodenia stavu resp. zasiahnuť vhodnými a nateraz nevyhnutnými opatreniami do súčasného havarijného stavebno-technického stavu objektu a havarijných poškodení konkrétnych konštrukcií a vytvoriť tak časový priestor na zvolenie následného odborného postupu a realizáciu ďalších sanačných prác na predmetnej časti NKP v zmysle usmernení a rozhodnutia KPÚ Trenčín. Správny orgán konštatuje, že stavebno-technický stav NKP – v tomto prípade dotknutej východnej časti NKP nie je dôvodom na zrušenie vyhlásenia NKP resp. zmenu vyhlásenia NKP zúžením pamiatkovej ochrany o pamiatkový objekt alebo jeho časť. Narušený stavebno-technický stav východnej časti NKP nespôsobil zánik pamiatkových hodnôt predmetnej NKP.

Ako konštatoval KPÚ Trenčín vo svojom vyjadrení z 29. 9. 2023 k podnetu na zmenu vyhlásenia NKP (ďalej len „vyjadrenie“), havarijný stav predmetnej východnej časti NKP bol spôsobený dlhodobým zanedbávaním základnej údržby zo strany vlastníka – Obce Pobedim. KPÚ Trenčín v r. 2017 vydal vo veci zabezpečenia základnej ochrany predmetnej NKP právoplatné rozhodnutie, v ktorom určil dôsledne a trvalo zabezpečiť predmetnú NKP pred vstupom nepovolaných osôb a zvierat, zabrániť prenikaniu atmosférických zrážok do predmetnej NKP cez otvor v streche prístavby, prípadne (po predložení a schválení žiadosti KPÚ) asanovať túto prístavbu, doplniť chýbajúce murivo v západnom múre NKP (podľa možnosti nepálenou tehlou), vyčistiť interiér NKP a odstrániť náletovú zeleň z okolia NKP. Pri kontrole týchto opatrení v r. 2018 v rámci štátneho pamiatkového dohľadu KPÚ Trenčín skonštatoval, že neboli vykonané všetky opatrenia – diera v streche na východnej časti NKP vo vlastníctve Obce Pobedim nebola opravená, niektoré opatrenia (ako napr. zabezpečenie vstupu, vyčistenie objektu od zvieracích výkalov, odstránenie náletovej zelene) okrem zamurovania vypadaného muriva v západnej časti NKP, ktorá je v spoluvlastníctve fyzických osôb, boli realizované. Obec Pobedim v tom čase prisľúbila podanie žiadosti o rozhodnutie k zámeru obnovy NKP na KPÚ Trenčín, aby mohla žiadať o dotáciu z Ministerstva kultúry SR, pričom spoluvlastníci západnej časti NKP prejavili vôľu doložiť k žiadosti obce o dotáciu svoj písomný súhlas. Zámer obnovy NKP však nebol predložený. Ohliadkou NKP v r. 2021 KPÚ Trenčín zistil zväčšený výpadok muriva v západnom múre objektu, pretrvávajúce poškodenie (dieru) v pultovej streche v prístavbe (zádverí), novú trhlinu na východnom nároží prístavby, chýbajúcu krytinu na východnej časti NKP a poškodený krov, nálety pri východnej, južnej a západnej fasáde NKP. Ohliadka interiéru nebola vykonaná z dôvodu zásypu pri vchode do NKP. Podľa vyjadrenia KPÚ Trenčín po odstránení zásypu obec prizve KPÚ na ohliadku za účelom vizuálneho posúdenia stavu interiéru, najmä stropných konštrukcií. Obec však v tejto veci ďalej s KPÚ nekomunikovala. KPÚ Trenčín začal nové

konanie vo veci vydania rozhodnutia o opatreniach na nápravu, v rámci ktorého Obec Pobedim zaslala písomné vyjadrenie, v ktorom deklarovala snahu vykonať sanačné opatrenia, pričom doplnenie chýbajúceho muriva v západnom múre (na časti budovy, ktorá nie je vo vlastníctve Obce Pobedim) bolo možné realizovať až po dohode so spoluvlastníkmi západnej časti NKP. Dňa 1. 12. 2021 KPÚ Trenčín vydal rozhodnutie o náprave, v ktorom uložil spoluvlastníkom NKP tieto povinnosť zabezpečiť vypracovanie statického posudku s návrhom sanácie všetkých narušených konštrukcií NKP, zamedziť prenikaniu atmosférických zrážok cez otvory v streche NKP – provizórne prekrytie možné realizovať aj iným druhom krytiny (napr. plech), doplniť vypadnuté chýbajúce murivo v západnom múre NKP podľa možnosti s použitím tradičných materiálov (nepálená tehla) a technológií, odstrániť náletovú zeleň z bezprostredného okolia NKP (10 m od obvodu stavby). Obec Pobedim zabezpečila provizórne prekrytie otvorov v streche a odstránenie náletovej zelene z bezprostredného okolia NKP. Ďalšie opatrenia určené KPÚ Trenčín neboli vykonané a bolo tak začaté správne konanie o priestupku aj správne konanie o inom správnom delikte. Na ústnom pojednávaní konanom v septembri 2022 štatutárny zástupca Obce Pobedim uviedol, že obec aktuálne nedisponuje prostriedkami na sanáciu NKP, ale bude sa snažiť zabezpečiť statický posudok. Zúčastnení spoluvlastníci západnej časti NKP predložili KPÚ Trenčín fotodokumentáciu dokazujúcu, že svojpomocne zamurovali výpadok muriva v západnom múre nepálenou tehlou, vyčistili nálety z bezprostredného okolia NKP a doplnili chýbajúce korýtka strešnej krytiny. KPÚ Trenčín vo svojom vyjadrení konštatuje, že napriek ústretovému opakovanému predlžovaniu termínov nebolo vykonané opatrenie určené rozhodnutím o náprave zo dňa 1. 12. 2021 t. j. zabezpečiť vypracovanie statického posudku s návrhom sanácie všetkých narušených konštrukcií NKP a KPÚ Trenčín tak vydal rozhodnutie, ktorým uložil Obci Pobedim pokutu a fyzickým osobám pokarhanie. Obec Pobedim v rámci svojho odvolania voči rozhodnutiu o pokute predložila statický posudok spracovaný Ing. Milošom Šimončičom, CSc. KPÚ Trenčín následne rozhodnutím o autoremedúre zrušil svoje rozhodnutie a uložil Obci Pobedim najnižšiu prípustnú výšku pokuty. K zrušeniu rozhodnutia dospel KPÚ Trenčín po komunikácii s novým štatutárom obce (starostkou), pričom motiváciou mala byť skutočnosť, že ušetrené finančné prostriedky inak vynaložené na zaplatenie pokuty, budú použité na investície smerujúce k záchrane NKP. KPÚ Trenčín vo svojom vyjadrení ďalej konštatuje, že ďalšie možnosti a kroky nutné k zabezpečeniu NKP boli prerokované na stretnutí s Obcou Pobedim v júni 2023, kde bola obec informovaná o možnosti žiadať dotáciu z Ministerstva kultúry SR, pričom jej zo strany KPÚ Trenčín bola ponúknutá pomoc pri vypracovaní a evidovaní žiadosti. Dňa 11. 8. 2023 bola na Pamiatkový úrad SR podaná žiadosť – podnet na zrušenie vyhlásenia východnej časti NKP vo vlastníctve Obce Pobedim.

V konaní o zmene vyhlásenia NKP Mlyn vodný zúžením objektovej skladby NKP o pamiatkový objekt mlyn vodný v rozsahu jeho východnej časti – bývalého bytu/obydlia mlynára správny orgán v zmysle § 20 ods. 1 pamiatkového zákona posúdil, či sú splnené podmienky pre zmenu alebo zrušenie vyhlásenia danej NKP t. j. strata pamiatkových hodnôt pamiatkových objektov evidovaných ako súčasť objektovej skladby NKP, nové skutočnosti a verejný záujem na zmene vyhlásenia NKP.

Správny orgán konštatuje, že pamiatkový objekt mlyn vodný (č. ÚZPF 1298/1) vykazuje naďalej pamiatkové hodnoty definované § 2 ods. 2 pamiatkového zákona, pre ktoré bol vyhlásený za NKP a to pamiatkovú hodnotu historickú, urbanistickú, krajinnú, architektonickú, technickú a umelecko-remeselnú, ktoré sú špecifikované v odôvodnení tohto rozhodnutia. Keďže nedošlo k zániku pamiatkových hodnôt NKP, ktoré by odôvodňovali zrušenie jej pamiatkovej hodnoty, ani neboli zistené nové skutočnosti a naplnený verejný záujem na zmene vyhlásenia NKP zúžením objektovej skladby o predmetný pamiatkový objekt Mlyn vodný – budovu mlyna, ktorá je predmetom podania Obce Pobedim, neboli splnené podmienky podľa § 20 ods. 1 pamiatkového zákona pre zmenu vyhlásenia NKP zúžením jej objektovej skladby o niektorý z pamiatkových objektov. Pamiatkové hodnoty pamiatkového objektu mlyn vodný boli v konaní posudzované ako dochovaný celok tvorený technologickou časťou – mlynicou a pôvodne obytnou časťou. Správny orgán zároveň konštatuje, že nie je možné zrušenie pamiatkovej ochrany časti pamiatkového objektu. Stavebno-historický vývoj objektu dokladá vzájomnú previazanosť oboch funkčných častí, tak ako bolo zvyčajné

pri tomto type technickej stavby – objekt bol využívaný na výrobu (mletie obilia) a časť bola využívaná na bývanie mlynára.

Havarijný stavebno-technický stav NKP resp. jej časti, ani nedostatok finančných prostriedkov, ktorými Obec Pobedim odôvodnila svoju žiadosť o zrušenie vyhlásenia časti NKP, nie sú v zmysle vyššie uvedených skutočností a to predovšetkým vo vzťahu k pretrvávajúcim dochovaným pamiatkovým hodnotám predmetnej NKP relevantné.

V zmysle § 27 ods. 1 pamiatkového zákona je základná ochrana kultúrnej pamiatky súhrn činností a opatrení vykonávaných na predchádzanie ohrozeniu, poškodeniu, zničeniu alebo odcudzeniu kultúrnej pamiatky, na trvalé udržiavanie dobrého stavu vrátane prostredia kultúrnej pamiatky a na taký spôsob využívania a prezentácie, ktorý zodpovedá jej pamiatkovej hodnote a technickému stavu. Základnú ochranu kultúrnej pamiatky je jej vlastník povinný vykonávať na svoje náklady (§ 28 ods. 2 písm. a) pamiatkového zákona). V zmysle § 28 ods. 1 písm. a) a b) pamiatkového zákona má vlastník právo požiadať príslušný krajský pamiatkový úrad o bezplatné poskytnutie odbornej a metodickej pomoci vo veciach ochrany kultúrnej pamiatky a požiadať o finančný príspevok alebo o poskytnutie štátnej pomoci na zachovanie pamiatkovej hodnoty kultúrnej pamiatky. Zo strany štátu je možné uchádzať sa o finančné prostriedky z dotačného programu Ministerstva kultúry SR „Obnovme si svoj dom“. Ďalšie možnosti financovania ponúkajú samosprávne kraje zo svojich rozpočtov alebo grantových programov, rovnako aj nadácie (napr. Nadácia SPP) alebo nadačné fondy.

Podľa § 30 ods. 1 pamiatkového zákona každý je povinný správať sa tak, aby svojím konaním neohrozil základnú ochranu kultúrnych pamiatok podľa § 27 a nespôsobil nepriaznivé zmeny stavu pamiatkového fondu.

Ak krajský pamiatkový úrad zistí, že vlastník nezabezpečuje základnú ochranu kultúrnej pamiatky podľa § 27 začne konanie o to, aby vlastník v určenej lehote a za určených podmienok zabezpečil na vlastné náklady nápravu, a to najmä uvedením veci do stavu, ktorý neohrozuje zachovanie jej pamiatkových hodnôt.

Vzhľadom na uvedené rozhodol správny orgán tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e :

Podľa § 53 a § 54 ods. 1 a 2 správneho poriadku má účastník konania právo podať proti tomuto rozhodnutiu odvolanie na Pamiatkový úrad SR, Cesta na Červený most 6, 814 06 Bratislava v lehote do 15 dní odo dňa doručenia rozhodnutia účastníkovi konania.

Toto rozhodnutie je preskúmateľné súdom až po vyčerpaní všetkých opravných prostriedkov.

v. r. Ing. arch. Pavol Ižvolt, PhD.
generálny riaditeľ

Rozhodnutie sa doručuje verejnou vyhláškou na:

1. úradnej tabuli Pamiatkového úradu SR
2. úradnej tabuli Obecného úradu Pobedim
3. webovom sídle Pamiatkového úradu SR – www.pamiatky.sk
4. centrálnej úradnej elektronickej tabuli – www.slovensko.sk

Vyvesené dňa: ..... Zvesené dňa: .....

Na vedomie:

5. Krajský pamiatkový úrad Trenčín
6. Pamiatkový úrad SR – založenie do spisu (2x)